
Lad fagligheden få det sidste ord

En debat om abort og p-piller

I

Som vore medlemmer sikkert har bemærket, har der her i efteråret været en debat om abort og p-piller i "Katolsk Orientering". Som forening har VEOK fravalgt at tage stilling til abort – det overlader vi til den enkelte, men det er ikke ensbetydende med, at vi ikke kan forholde os til den debat, der har været omkring dette ret så komplicerede spørgsmål. Debatten tog sin begyndelse i nr. 13 (19. august 2011), da en ung kvinde ved navn Ina Bach ville belære os om P.A.S. (Post Abort Syndrom). Et tabuemne i den vestlige verden, mente hun, for symptomerne bliver som oftest fortrængt. Og de er ellers slemme nok: "angst og depression, indlæggelse på psykiatriske afdelinger, stof- og alkoholmisbrug, risikoadfærd såsom seksuel promiskuitet, utroskab, risikotagning i trafikken, søvnbesvær, ødelagte parforhold, spiseforstyrrelser og selvmordsforsøg."

Alt dette havde hun lært på det af pave Johannes Paul II oprettede "International Theological Institute" i Østrig. Hun havde endog her erhvervet sig en magistergrad i ægteskabs- og familiestudier. Så det lød jo meget tillidsvækkende – i hvert fald indtil man gik ind på instituttets hjemmeside og læste om dets kurser. Hvor det i Danmark normalt tager seks år at blive cand. theol., cand. mag. cand. psyk. eller cand. med. og mindst otte år at blive magister (dengang man stadig kunne opnå den grad), kan man med en bachelorgrad i bagagen dér klare det på to. Og af disse to år bruges halvdelen af tiden på at studere Bibelen og "de store teologer", dvs. kirkefædre og middelalderlige teologer, samt ikke at forglemme Johannes Paul II's bøger om "Kroppens teologi". På den baggrund kan det ikke undre, at hendes kronik virkede både indskrænket og enøjet.

Jeg vil ikke benægte, at en provokeret abort kan have psykiske følger – slet ikke, selv om ingen af de kvinder, der i min bekendtskabskreds har fået foretaget en abort, synes at lide af de nævnte symptomer. Men de kan jo have fortrængt dem eller blot være undtagelsen, der bekræfter reglen. Men de symptomer, hun nævner, kan vel også være forårsaget af andre ting, vil jeg mene. Spiller opvækst og den sociale kontekst ikke også ind? For en halv snes år siden læste jeg en kronik, skrevet af en kvindelig overlæge, der netop var specialist i behandlingen af P.A.S. Af den fremgik, at jo mere omgivelserne dæmoniserede en kvindes ønske om at få abort, jo mere man talte om, hvor syndigt og forkert det var, desto større psykiske problemer havde den pågældende kvinde bagefter. Og det er vel ikke helt forkert.

II

Men Ina Bach gik videre med en påstand om, at siden lovgivningen i 1973 var antallet af aborter eksploderet – noget hun strengt taget ikke kunne vide af den simple grund, at ingen aner, hvor mange illegale aborter der blev foretaget før 1973. Man kan selvfølgelig have en idé derom, men den er og bliver et skøn. Desuden mente hun, at "det egentlige tal er langt højere [end de 15.000 aborter, der årligt foretages i Danmark], når man tilføjer det

antal menneskeliv, der går til ved fortrydelses- og p-piller (En af p-pillens funktioner er at forhindre, at et allerede befrugtet æg kan sætte sig fast i livmoderen).”

Dette skulle hun aldrig have skrevet! Hans Christensen, der er læge, kunne i en kommentar for det første oplyse, at antallet af aborter i Danmark er faldet fra over 27.000 i 1975 til omkring 16.000 i 2009 [altså ingen eksplosion!], for det andet, at P.A.S. ikke er et tabueme i Danmark, thi det har man talt om i over tyve år, og for det tredje, at det fagligt er forkert at betragte p-piller som et abortfremkaldende middel. Det pillerne gør, er at ændre slimet i livmoderhalsen, så sædcellernes passage forhindres, samtidig med at de hindrer ægløsning (KO nr. 14, 2. september 2011 <http://www.katolskorientering.dk/1552/>).

Ina Bachs svar på denne lægefaglige indvending var lidt pinlig, for ikke alene indeholdt det flere misforståelser, men ved nogle manipulationer af ord fik hun også tillagt Hans Christensen synspunkter og holdninger, han ikke havde fremført – hvilket han da også gjorde opmærksom på i et senere indlæg. Men hans indvending bragte to andre på banen. Den ene var en læge i Tønder, den anden den tidligere katolske præst David Vincent Nielsen. Gav den første Ina Bach ret i, at P.A.S. er en realitet (noget Hans Christensen nu ikke havde benægtet) og ganske ureflekteret anvendte et gammelt bibelcitater imod abort (”Du må ikke slå ihjel, heller ikke det ufødte liv”, 2. Mos. 20), oplyste den anden, at ”de fleste gængse p-piller på det danske marked har en tredje funktion, som er at påvirke livmoderens slimhinde og derved forhindre, at et evt. befrugtet æg kan sætte sig fast og udvikle sig. Det oplyser p-pille producenterne i hvert fald selv.” Samtidig mente han, at ”da kirken lærer, at livet begynder ved undfangelsen, er det vel relevant at kæde denne tredje funktion af pillerne sammen med abort”. Undlod man det, ”kunne det med rette kaldes misinformation” (KO nr. 15, 16. september 2011).

III

Nu syntes jeg, at det var på tide at få sat tingene på plads i en historisk kontekst. Derfor skrev jeg dette indlæg, der blev bragt i KO nr. 16, 30. september 2011:

”Når vi taler om abort, bør vi være ærlige. Man kan ikke som David V. Nielsen sige, at ”Kirken lærer, at livet begynder ved undfangelsen.” Nej, vi må sige, ”kirken lærer i dag, at ...”. For tidligere var det anderledes. Indtil engang i anden halvdel af 1800-tallet talte kirken om det uformede og formede foster, idet det sidste var besjælet, det første ikke. Ved abort var det sjælen, man dræbte, legemet, eller hvad man nu skal kalde det, betød ingenting. Derfor kan vi også se, at kirken uden at blinke accepterede, hvad man nu om stunder vil kalde tidlige aborter.

For at gøre det hele lidt mere kompliceret, udsendte de irske biskopper for snart ti år siden et fælles hyrdebrev, hvor de gjorde opmærksom på, at livet begyndte fra det øjeblik, et befrugtet æg havde sat sig fast i kvindens livmoder. Hvor fik de røde ører, da gynækologer kunne gøre dem opmærksom på, at de derved kom til at godkende fortrydelsespillen!

Dette eksempel viser, at kirkens folk skal være forsigtige med at fortælle os, hvornår et liv begynder. Og hvis de endelig vil, så er det nutidens biologiske opfattelser, som må være udgangspunktet, ikke hvad der eventuelt står i en 2500 år gammel bog (in casu 2. Mosebog kapitel 20). Og så til sidst til Ina Bach og alle dem, der er så interesseret i post abortum-syndromet. Lav en studietur til Kina. Der er virkelig et enormt studiemateriale, der kan afgøre, om det syndrom, I taler om, er kulturelt be-

tinget eller ej. Selv ved jeg det ikke. Ligesom jeg heller ikke med hundred procents sikkerhed ved, hvornår et liv begynder.”

Det skulle gøres kort, så derfor kunne jeg ikke komme ind på følgende forhold, som også er af betydning, når vi taler om p-piller og anden prævention:

1. Kirken overtog fra de hedenske stoikere, at sex kun var acceptabelt, hvis formålet var avl af børn. Den lærte også, at ægtepar ikke måtte have sex i kvindens ufrugtbare perioder, det være sig under hendes menstruation, graviditet og diegivning (den sidste gør ikke kvinden total ufrugtbar, men det vidste man ikke dengang). Gjorde de det, forbrød de sig imod det af Gud fastsatte formål med sexlivet. Derfor var også enhver form for prævention forbudt, og af samme grund måtte manden kun få udløsning i kvindens vagina. At sex også er en gensidig kærlighedsakt var der ingen, der tænkte på. En hel del af disse gamle opfattelser kan iagttages i Pius XI's encyklika "Casti connubii" fra 1930.

2. I en tale i de italiensk-katolske jordmødres selskab i 1951 anerkendte pave Pius XII, at ægtefæller kunne anvende den såkaldte Billings metode, dvs. udnytte kvindens cyklus, og nøjes med at have sex, når hun ikke var i stand til at undfange. Det var dog ikke en carte blanche, som mangan en katolsk præst har forsøgt at bilde os ind, for det var kun i nødstilfælde, man måtte gøre brug af denne børnebegrænsende metode. Der skulle nemlig ligge "alvorlige motiver af medicinsk, arvemæssig, økonomisk og social karakter" bag beslutningen. Eller som det hedder i den nye verdenskatekismus: "Af legitime grunde kan ægtefællerne ønske at adskille forplantningen af deres børn ved (!) visse afstande. Det er deres opgave at efterprøve, at deres ønske ikke kommer af egoisme, men er i overensstemmelse med den rette generositet i et ansvarligt forældreskab." (§ 2368). Dette udsagn er ikke kun formuleret på ubehjælpsomt dansk, men også temmelig uklart. For hvad er "legitime grunde" og "den rette generositet" og hvornår er der tale om egoisme? Uanset hvordan man vender og drejer det, var tilladelsen imidlertid et brud på den kirkelige tradition. Hvor må Augustin, der var en af de stærkeste fortalere blandt kirkefædrene for at forbyde sex, der ikke kunne føre til undfangelse, have vendt sig i sin grav, da Pius XII gav denne tilladelse.

3. Få år senere blev p-pillen udviklet, blandt andre af en katolsk læge i England. Det skabte en ny og uklar situation, for var det tilladt at tage den for at undgå graviditet? Herom herskede der blandt moralteologer usikkerhed. I 1958 tillod Pius XII dog brugen, hvis formålet var at regulere kvindens cyklus. I 1963 udtalte biskop Willem Bekkers af 's-Hertogenbosch (Holland) på nationalt tv, at kirken i øjeblikket ikke havde svar på disse komplicerede spørgsmål, og at den skulle holde op med at foregive, at den havde. Så indtil videre skulle ægtepar følge deres samvittighed. Senere samme år tilsluttede de øvrige hollandske biskopper sig dette synspunkt.

4. Så kom Andet Vatikanerkoncil. Så vidt jeg er orienteret, ønskede et flertal af biskopperne at drøfte prævention. Kardinal-ærkebiskop Leo Suenens af Malines-Bruxelles, der var en af de mest indflydelsesrige personer på konciliet, mente, at man skulle tillade p-pillen. Men da han samtidig var bange for, at konciliet kunne blive sprængt på dette spørgsmål, fik han overtalt pave Johannes XXIII at nedsætte en pavelig kommission. Kom tilladelsen fra paven, måtte modstanderne vel bøje sig, har han formodentlig ment. I det første møde, der fandt sted i dybeste hemmelighed få måneder efter pavens død på et hotel nær Lou-

vain i Belgien, deltog seks personer. Alle mænd, tre gejstlige og tre lægmænd. Pave Paul VI gjorde kommissionens eksistens alment kendt og udvidede kommissionen flere gange, således at den ved dets fjerde møde i 1965 omfattede 58 personer. Af dem var 34 lægfolk, heriblandt tre ægtepar og fem enlige kvinder. De delte sig efterhånden i en majoritets- og minoritetsgruppe. Majoritetsgruppens formand bad seks moralteologer udarbejde en rapport på grundlag af de diskussioner, der havde været i kommissionen. Denne rapport, der havde titlen "Ansvarligt forældreskab", opnåede tilslutning fra 54 af kommissionens medlemmer. Afgørende herfor var blandt andet disse tre ting. Den ene var udtalelser fra over 3.000 kvinder om, at anvendelsen af Billings metode ødelagde deres sex- og familieliv, den anden en amerikansk undersøgelse, der viste, at ægtefæller tænkte meget mere på sex, når de benyttede sig af Billings metode end andre former for prævention, for så skulle de sidde og regne ud, hvornår de kunne have sikker sex, hvorfor det ikke blev lyst, men kalenderen, der styrede deres sexliv. Endelig som det tredje kunne demografer fortælle kommissionen, at México med den daværende fødselsrate ville have et befolkningstal på 350 milliarder inden for 200 år. Især den sidste oplysning, der kunne suppleres med lignende oplysninger om befolkningstilvæksten i andre lande i Den tredje Verden, skulle have fået mange tvivlende gejstlige til at tilslutte sig lægmedlemmernes ønske om legalisering af prævention. (I dag ved vi, at denne forudsigelse ikke holder, men det skyldes udelukkende den voksende middelklasses brug af prævention).

I det sidste og afgørende møde i juni 1966 havde paven inkluderet 15 kardinaler og biskopper, så det samlede antal kommissionsmedlemmer nu var oppe på 73. På spørgsmålet om prævention var et "intrinsisk onde" (se noten sidst i dette nyhedsbrev), svarede ni af kardinalerne og biskopperne nej, tre sagde ja (en dog med forbehold) og tre undlod at stemme. Det andet spørgsmål, de fik forelagt, lød: kunne prævention, som defineret i majoritetsrapporten, ses som en videreudvikling af traditionen og paveembedets erklæringer? Her svarede også ni ja, mens fem sagde nej og en undlod at stemme. Og det sidste spørgsmål: om paven skulle udtale sig om dette spørgsmål så snart som muligt, fik 14 ja-stemmer og en nejstemme. Tre dage senere præsenterede kardinal Doepfner majoritetsrapporten for pave Paul. (Kilde: Robert McClory, Turning Point: The Inside Story of the Papal Birth Control Commission, New York 1997. Her findes også majoritetsgruppens rapport trykt som app. 1 og navnene på medlemmerne som app. 2).

Samtidig gik mindretallet, anført af den ekstremt konservative præfekt for Det hellige Kontor (nu Troslærekongregationen) kardinal Ottaviani, i gang med at bearbejde paven med henblik på en forkastelse af majoritetsrapporten. Med det påskud, at rapporten ikke havde opnået alles tilslutning, afviste paven den så og bad nogle af dem, der havde stemt nej, om at komme med et udkast til en encyklika om emnet. Det blev som bekendt til encyklikaen "Humanae vitae" i 1968.

5. I dag roser de nordiske biskopper, Johannes Paul II har udnævnt, denne encyklika, ja de udsendte sågar et hyrdebrev om den i anledning af halvtredsåret. Men sådan så man ikke på det i 1968. De fleste havde forventet en legalisering af prævention, så i vide kredse vakte encyklikaen såvel forbavselse som bestyrtelse. Og det var ikke kun blandt lægfolk, men også blandt præster og biskopper. Var intentionen bag encyklikaen at undgå, at kirken skulle tabe ansigt ved at erkende, at den tidligere med sit forbud havde taget fejl, blev resultatet det stik modsatte. Ja, man overdriber næppe, hvis man siger, at den skabte en troværdighedskrise af dimensioner, som endnu ikke er helet. Og det var på en måde synd, for der var også mange gode tanker i "Humanae vitae". Men de blev helt overskygget af pavens stædige fastholdelse af forbuddet. Efter sigende skulle han være blevet så choke-

ret over den modstand, encyklikaen fremkaldte, at han helt undlod at udsende nye encyklikaer i resten af sit pontifikat.

6. De daværende nordiske biskopper prøvede i et hyrdebrev at komme noget af kritikken i møde ved at fortælle, at det var pavens private mening, som naturligvis ikke var ufejlbar, og at ægtefæller i øvrigt selv måtte tage stilling til, om de ville bruge prævention eller ej (se den megen omtale af debatten i KO's efterårsnumre 1968). Det har fået den nuværende biskop Arborelius i Stockholm til at kritisere dem for at ligge under for tidsånden (Katolsk Magasin 2010). Det må han for min skyld gerne mene, men så forkaster han også ånden på Andet Vatikanerkoncil. Her oplevede man jo for første gang i kirkens lange historie tendenser til, at der blev vist lægfolk tillid. Desuden var det på den tid, at det begyndte at gå op for kirkens folk,

*"at alle mennesker på jorden kan læse og skrive. De er blevet voksne på en hel anden måde end før. Al lærdom var jo før i tiden koncentreret hos præsterne. Man kan i dag ikke byde eller pålægge mennesker noget tankesæt med mindre, man har gode argumenter. Tidligere har man regeret fra oven og nedad, sådan har det været i århundreder. Det går bare ikke mere."
(Interview med biskop Suhr, KO nr. 6, 24. marts 1993).*

Hvad der var "gode argumenter" for Suhr, tør jeg ikke udtale mig om, men for pave Paul VI var det kirkens tradition. Det synes også at være den nuværende paves opfattelse, ligesom det tydeligvis er biskop Arborelius'. Men sådan tænker vi andre ikke. For os må gode argumenter bygge på faglig viden og indsigt. Hvad man eventuelt skulle have ment for 500, 1000 eller 2000 år siden, kan være interessant nok, men er reelt uden betydning, når vi skal danne os en mening om tingene og træffe vore beslutninger.

7. P-pillen, som er blevet videreudviklet og forbedret, siden den kom frem i slutningen af 50'erne, har ligesom anden prævention ændret kvinders liv radikalt. Nu kan de nyde sex uden at være angst for at skulle blive gravide. Nu kan de realisere sig selv på lige fod med mænd, når det drejer sig om uddannelse og job. At opretholde forbuddet er derfor i virkeligheden udtryk for et ønske om at ville bringe kvinderne tilbage til kødgryderne. Bortset fra at det er helt urealistisk i den vestlige verden, hvor de fleste familiers økonomi er baseret på to indtægter, er og bliver forbuddet mod prævention stærkt kvindeundertrykkende..

IV

Lad mig efter dette historiske tilbageblik vende tilbage til den nutidige diskussion i KO. Skønt Hans Christensen flere gange søgte at overbevise David Vincent Nielsen om, at p-piller ikke har abortfremkaldende effekt, var denne uden for pædagogisk rækkevidde, for han fremturede med sine vildledende påstande og våsede logik (KO nr. 17 og 18, 21. oktober og 4. november 2011). Herefter meddelte redaktionen fornuftigvis, at den standsede debatten om abort og p-piller.

Men det var David Vincent Nielsen ikke tilfreds med. Han ville absolut have det sidste ord, så han fik overtalt redaktionen til at trykke endnu et indlæg i nr. 19 (18. november 2011). I dette bragte han som noget nyt det såkaldte pearlindex på bane:

"Overlæge, Professor, dr.med.Sven Skouby fra Herlev Hospital beskriver i en artikel på www.pro.medicin.dk, hvordan lægevidenskaben vurderer præventionsmetoder ud fra det såkaldte Pearlindex. Indekset angiver antallet af graviditeter pr. 100 kvinder under første

års brug af forskellige kontraceptiske metoder – både ved såkaldt ideel brug og ved at indregne "brugerfejl", altså de graviditeter, der eksempelvis skyldes, at p-pillebrugere har glemt at tage en eller flere piller.

For p-piller er indekset 0,3 ved ideel brug og 8 i praksis. Med andre ord bliver 3 ud af 1000 kvinder gravide, selvom de tager midlet efter alle kunstens regler. 80 bliver det grundet "brugerfejl". Er der på verdensplan 100 millioner kvinder, der anvender p-piller, bliver antallet af graviditeter, selv hvis alle kvinderne tog pillerne rigtigt, ikke mindre end 300.000. Og i praksis 8 millioner."

Undskyld, jeg siger det, men hvilken relevans har dette index i en abortdiskussion? Jeg kan ikke få øje på den, så derfor forekommer denne sammenkobling mig at være det rene idioti. For at bringe klarhed ind i debatten satte Hans Christensen sig på ny ved computeren, men det indlæg, han nu forfattede, ønskede KO's redaktion ikke at bringe. Så derfor har vi besluttet at sende det ud til vore medlemmer. Det lyder:

Så lad da fagligheden få det sidste ord

Siden David Vincent Nielsens seneste indlæg i KO, er jeg blevet kontaktet af gode kolleger, der ligesom jeg med nogen undren har læst hans indlæg. Selv om KO ikke hæfter for udtalelser i læsebrevene, er det alligevel vigtigt for bladet og ikke mindst dets læsere, at der informeres på en måde, så man er tættest på det faglige korrekte og sandheden. Jeg har ingen intentioner om at indlade mig på personfnidder. Jeg må blot endnu engang fastholde, at p-piller, hvad enten man kan lide dem eller ej, ikke fungerer abortivt.

David's argumenter og beregninger imod dette er behæftede med fejlslutninger og misforståelser:

1. I det pearlindex, David selv henviser til, er p-piller sat i samme box som minipiller, p-plaster og p-ring. Vi har ikke på noget tidspunkt estimeret minipiller, som er noget mere usikre, ligesom vi heller ikke har set på p-plastre og p-ring.[Derfor holder hans talangivelser ikke. KRJ's tilføjelse]
2. Hvis eller når p-piller alligevel undertiden optræder i et pearlindex med lave tal (formentlig fra vestlige data), der nærmer sig nul, skyldes det formentlig, at p-piller har en ikke ringe interaktion med nogle lægemidler, hvis omsætning kræver bestemte leverenzymmer. Det vil sige, at de under visse sygdomsbekæmpelser ikke virker.
3. Den matematiske model, der ligger til grund for de beregninger, der bruges i et pearlindex, har gennem årene været kraftigt kritiseret af internationale forskere, fordi den kræver nogle forudsætninger, som sjældent, om nogensinde, vil være til stede. Så sent som i 1996 forkastede statistikere, der skulle undersøge fødselsregulerende metoder, pearlindex, fordi de fandt, "at pearlindex ikke meningsfyldt kan bruges til at vurdere kvaliteter, og at sammenligninger mellem forskellige grupper kan være umulige at tolke.
Hans Christensen.

Note

"Intrinsisk onde" (engl. intrinsically evil): et begreb i thomistisk teologi. Da det ikke findes benyttet i dansk tækning (uden for den katolske kirke), er jeg i tvivl om, hvordan jeg skal oversætte det. Så derfor har jeg har downloaded denne forklaring fra en katolsk hjemmeside på nettet:

From the Thomistic perspective, **evil** can generally be understood as *the absence or lacking of a good*, i.e., the absence of some trait that perfects or completes a thing's being. For example, blindness is a **physical evil** because it entails the absence of sight and prevents the completion of a person's physical constitution. To say that blindness is a *physical evil*, however, does not imply that individuals who are blind are *morally* bad or lead less valuable lives; only that they lack a physical capability that normally accompanies a complete human life. **Moral evil**, on the other hand, concerns the disordered nature or defect of a *voluntary action* (also known as a **human act**) that in some way fails to correspond to the will of God or proper human fulfillment. For St. Thomas Aquinas, every morally evil act is good in a *certain* respect, but is a *deficient* good and so is evil simply (see *Summa Theologica* I-II Question 18, Article 1, reply to 1). The greater the absence of perfection or completion, the greater the evil. In other words, the *more* the act fails to correspond to the will of God or proper human fulfillment, the more evil it is. It follows that some evil acts are worse than others.

For an appropriate understanding of the concept of *intrinsic* evil, one must appreciate first the

Catholic understanding of goodness. From the perspective of the Catholic moral tradition, in order for a human act to be morally good, it must be good in all three of its aspects: in its deliberately chosen object, in the agent's circumstantial intention and in the circumstances of the act. In order for a human act to be considered morally evil it need be defective in only one of these three aspects.

Forstå det, hvo som kan!

Kaare Rübner Jørgensen

23. november 2011